NORAKSTS
Lieta Nr.A420517411
A01918 – 12/43

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2012.gada 20.janvārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis G.Ploriņš,

piedaloties pieteicējam *M.S.* un viņa pārstāvim *G.F.*,
atbildētāja Alūksnes novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Alūksnes novada bāriņtiesas pārstāvjiem *R.N.* un zvērinātam advokātam Normundam Pētersonam,
atklātās tiesas sēdēs 2011.gada 2.novembrī un 29.decembrī izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *M.S.* pieteikuma par Alūksnes novada bāriņtiesas faktiskās rīcības – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – atzīšanu par prettiesisku, morālā kaitējuma Ls 3 000 apmērā, kā arī mantiskā zaudējuma Ls 531,32 apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvajā rajona tiesā 2011.gada 18.maijā saņemts *M.S.* (turpmāk arī pieteicējs) pieteikums par Alūksnes novada bāriņtiesas (turpmāk arī atbildētājs vai Bāriņtiesa) faktiskās rīcības – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30, citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – atzīšanu par prettiesisku un personiskā un morālā kaitējuma Ls 3 000 apmērā atlīdzināšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2011.gada 25.maija lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta.

[2] No lietas materiāliem konstatējams, ka 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 */adrese/*, kurās pieteicējs viesojies kopā ar savu ģimeni, ieradusies bērnu *P.S.* un *R.S.* māte *I.A.* kopā ar Bāriņtiesas priekšsēdētāju *R.N.* Minētās personas no pieteicēja ikdienas aprūpes izņēma un aizveda bērnus, kurus vēlāk bērnu māte bez pieteicēja piekrišanas izvedusi no valsts.

[3] Uzskatot Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* 2011.gada 6.maija rīcību par prettiesisku, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā, norādot turpmāk minēto.

[3.1] Sākotnēji pēc šķiršanās bērni palikuši dzīvot pie *I.A.*, bet 2009.gada decembrī *I.A.* lūgusi pieteicēju paņemt bērnus pie sevis. Pēc minētā lūguma, lai noskaidrotu bērnu ikdienas aizgādības un aprūpes jautājumu, pieteicējs vērsies Bāriņtiesā. Uzzinot par to, ka pieteicējs vērsies Bāriņtiesā, *I.A.* ieradās pieteicēja mājās un pieprasīja atdot bērnus. 2011.gada 11.janvārī *I.A.* telefoniski atkārtoti lūgusi pieteicēju uzņemties rūpes par bērniem, jo viņai jābrauc uz

ārzemēm. Vēlāk par bērniem nav interesējusies. No konkrētā brīža bērni *P.S.* un *R.S.* atradušies pieteicēja ikdienas aizgādība. No *I.A.* saņemti telefona zvani, kuru laikā viņa norādīja, ka vedīs bērnus prom uz ārzemēm.

2011.gada 25.janvārī pieteicējs iesniedzis iesniegumu Bāriņtiesā, norādot uz šo situāciju un lūdzot nepieļaut bērnu aizvešanu uz ārzemēm. 2011.gada 16.februārī saņēmis Bāriņtiesas priekšsēdētājas atbildi, ka Bāriņtiesas kompetencē neietilpst iejaukties vecāku savstarpējās attiecībās attiecībā uz aizgādnību un saskarsmes tiesībām un ar minēto jautājumu jāvēršas tiesā. 2011.gada 5.maijā pieteicējs Alūksnes rajona tiesā cēlis prasību pret *I.A.* par ikdienas aizgādības tiesību noteikšanu, par aizlieguma bērnu izvešanai no valsts noteikšanu un uzturlīdzekļu piedziņu no *I.A.* 2011.gada 4.maijā pieteicējs Bāriņtiesu informēja par minēto prasību un norādīja, ka pastāv bērnu izvešanas uz ārzemēm iespēja. 2011.gada 10.maijā pieteicējs saņēmis Bāriņtiesas atbildi ar norādi, ka bērni tiek aizvesti un ja viņš vēlēsies, tad būs iespējams ar viņiem tikties.

2011.gada 4.maijā pieteicējs ar bērniem un tagadējo dzīvesbiedri devies ekskursijā, kuras gala mērķis bija */adrese/*. 2011.gada 6.maija naktī minētajā saimniecībā ieradusies *I.A.* ar Bāriņtiesas priekšsēdētāju un policijas amatpersonām, lai aizvestu bērnus sev līdzi. Nesniedzot paskaidrojumus, ar Bāriņtiesas priekšsēdētājas piekrišanu, bērni tika aizvesti nesaģērbti, iztraucēti no miega, raudoši un šoka stāvoklī. Pietiecējam netika uzrādīti nekādi dokumenti, kā arī netika paskaidrots, uz kāda pamata notikusi bērnu izņemšana. Tādējādi pieteicējs uzskata, ka Bāriņtiesas priekšsēdētāja rupji pārkāpusi viņa Satversmē un Civillikumā noteiktās bērnu tēva tiesības un Bāriņtiesu likumā noteikto procesuālo kārtību. Nav ievērots Bāriņtiesu likuma 19.panta otrās daļas, 22., 23. un 24.panta nosacījumi, Civillikuma 203.panta noteikumi, Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6., 20. un 24.panta noteikumi. Minētās rīcības rezultātā bērni izrauti no pieteicēja ikdienas aizgādības, aizvesti uz pieteicējam nezināmu vietu ārzemēs, uz nezināmiem dzīves apstākļiem, bērniem pārtraukta apmācība pirmsskolas izglītības iestādē.

[3.2] Pieteicējs atsaucas uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmo daļu un 5.panta pirmo daļu, norādot, ka konkrētajā gadījuma viņam, kā privātpersonai bija tiesības no Bāriņtiesas pieprasīt konkrētu darbību, kā arī Satversmē noteikto tiesību normu piemērošanu. Pieteicējs arī atsaucas uz Administratīvā procesa likuma 10.pantu un Satversmes 92.pantu, uzskatot, ka atbildētājam jānes atbildība par prettiesisko bērnu izņemšanu un aizvešanu uz ārzemēm. Papildus pieteicējs norāda, ka konkrētajā gadījumā Bāriņtiesas priekšsēdētāja veica darbības citas bāriņtiesas darbības teritorijā, kuras nav noteiktas nevienā tiesību normā. Nebija nekādu Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmajā daļā noteikto apstākļu, ko var apstiprināt gan liecinieki, gan Limbažu policijas amatpersonas.

[3.3] Pieteicējs norāda, ka neatbilst patiesībai atbildētāja arguments, ka 2011.gada 5.maija sarunas protokolā Bāriņtiesas priekšsēdētāja no *I.A.* vārdiem fiksēja, ka viņai ir pastāvīgs darbs un pieejamas visas sociālās garantijas. No darba devēja izziņas konstatējams, ka *I.A.* darbs ir no 2011.gada 18.marta 16

stundas nedēļā ar atalgojumu 5,93 mārciņas stundā. Viņas darba stāžs ir mazāks nekā 2 mēneši, kas nedod tiesības uz visām sociālajām garantijām. Pieteicējs uzskata, ka Bāriņtiesas priekšsēdētājai, pirms veikt bērnu izņemšanu no viņa aizgādības, bija jāpārbauda *I.A.* sniegto ziņu patiesums.

[3.4] Pieteicējs nepiekrīt *I.A.* 2011.gada 5.maija iesniegumā Bāriņtiesai norādītajam, ka viņas prombūtnes laikā bērni ir pamesti, negribēti un neaprūpēti, un paskaidro, ka viņš jau 2011.gada 25.janvārī Bāriņtiesu informēja, ka bērnu māte ir pametusi bērnus un devusies prom uz ārzemēm, kā arī lūdza Bāriņtiesu šo jautājumu tiesiski atrisināt. Papildus pieteicējs norāda, ka apzinīgi veica izdienas aizgādību par bērniem un 2011.gada 5.maijā bija devies ekskursijā. *I.A.* nebija liegts tikties ar bērniem. Nepamatota ir Bāriņtiesas norāde, ka pieteicējs atradies alkohola reibuma stāvoklī.

[3.5] Neatbilst patiesībai 2011.gada 6.maija sarunas protokolā norādītais, ka pieteicējs nepalīdzēja bērniem. Pieteicējs norāda, ka tad, kad *I.A.* nebija aizbraukusi uz ārzemēm, viņa pastāvīgi izmantoja viņa kredītkarti pirkumiem. Pieteicējam ir pastāvīgs darbs no 1995.gada. Tāpat neatbilst patiesībai 2011.gada 5.maijā sastādītajā dzīves apstākļu aktā norādītais, ka pieteicējs pēc neilgām pārrunām atdevis *I.A.* bērnus.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2011.gada 27.jūnijā saņemts atbildētāja rakstveida paskaidrojums *(lietas 1.sējuma 48. – 52.lapa)*. Savā rakstveida paskaidrojumā tiesai Bāriņtiesa norāda, ka pieteikumu neatzīst turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[4.1] Atbildētājs atsaucas uz Administratīvā procesa likuma 89.pantu, norādot, ka Bāriņtiesas priekšsēdētājai, ierodoties pieteicēja atrašanās vietā kopā ar otru vecāku un policijas pārstāvjiem, pieteicēju par to iepriekš nebrīdinot, nav radies jebkāds viņa tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Bāriņtiesas lēmums doties līdzi bērnu mātei uz */adrese/* tika pieņemts nepilngadīgo bērnu interesēs saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā noteikto. Arguments šādai rīcībai bija arī pārējie apstākļi, proti, vecāku savstarpējas sarunas, kā arī *I.A.* norādījums, ka Bāriņtiesas klātbūtnes nepieciešamību rekomendējusi Bērnu tiesību aizsardzības inspekcija. Pieteicējs un *I.A.* savstarpēji pārrunāja situāciju un pieteicējs neiebilda, ka *I.A.* bērnus ņem pie sevis.

[4.2] Atbildētājs norāda, ka *I.A.* savlaicīgi bija brīdinājusi pieteicēju, ka 2011.gada 5.maijā ieradīsies Alūksnē, lai tiktos ar bērniem un vestu viņus sev līdzi uz Angliju, ko apliecina sarunu protokoli gan ar */pirmskolas iestāde/* direktori, gan *I.A.* māti *L.A.* Neskatoties uz minēto, pieteicējs ar bērniem konkrētajā datumā izbrauca no pilsētas. Tādējādi atbildētājs uzskatīja, ka pieteicējs bērniem liedza satikties ar māti un vienpersoniski ierobežoja bērnu tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar otru vecāku, pārkāpjot Civillikuma 181.panta nosacījumus.

Bāriņtiesa nekonstatēja attaisnojošus apstākļus, kas liecinātu, ka bērnu tēvs ir spiests tā rīkoties bērnu labākajās interesēs, lai pasargātu viņus no kāda apdraudējuma. Bāriņtiesa uzskata, ka pieteicējs savas subjektīvās attieksmes pret bērnu māti dēļ ir kaitējis bērnu interesēm un ļaunprātīgi izmantojis vecāku tiesības.

[4.3] Atbildētājs norāda, ka, telefoniski sazinoties ar pieteicēju, viņš *I.A.* neatklāja savu atrašanās vietu, izvairīgi minot vairākas adreses, izsakot aizvainojošus izteikumus un ignorējot *I.A.* lūgumu pasaukt pie telefona *E.J.*, lai pārliecinātos, ka ar bērniem viss kārtībā.

[4.4] Iesniedzot iesniegumu par bērnu patvaļīgu aizvešanu, *I.A.* Bāriņtiesu informēja, ka ir vairākkārtīgi sazinājusies ar Valsts bērnu tiesību aizsardzības centra inspektori.

[4.5] Atbildētājs norāda, ka, noskaidrojot pieteicēja un bērnu atrašanās vietu, *I.A.* lūdza Bāriņtiesas priekšsēdētāju doties viņai līdzi pakaļ bērniem. Atbildētājs atsaucas uz Bāriņtiesu likuma 53.panta pirmo daļu, norādot, ka likums neaizliedz darboties citas bāriņtiesas teritorijā. Atbildētājs atsaucas uz 2011.gada janvārī notikušu līdzīgu gadījumu, kad pieteicējs *I.A.* nebija ļāvis aizvest bērnus, un norāda, ka, ņemot vērā minēto incidentu, kā arī Bāriņtiesas aizdomas, ka pieteicējs konkrētā notikuma dienā atradās alkohola reibumā un attiecās nosaukt savu un bērnu atrašanās vietu, nebija pārliecības, ka bērni atrodas drošos apstākļos.

[4.6] Ierodoties */adrese/*, Bāriņtiesas priekšsēdētāja konstatēja, ka bērniem briesmas nedraud un viņi atrodas drošos apstākļos, tāpēc vienpersonisks lēmums par bērnu aprūpes tiesību pārtraukšanu netika pieņemts. Nākošajā dienā pēc notikuma *I.A.* ieradās Bāriņtiesā un sniedza paskaidrojumu par viņas sadzīves apstākļiem Anglijā, kā arī paskaidroja, kā viņa varēs nodrošināt bērnu uzraudzību un audzināšanu. Ar *I.A.* tika pārrunātas sekas, kādas var iestāties, bērnus aizvedot uz ārzemēm bez bērnu tēva piekrišanas. Pieteicējs minētajā dienā Bāriņtiesā neieradās. Arī 2011.gada 9.maijā, kad *I.A.* Bāriņtiesu telefoniski informēja, ka atrodas lidostā un ar bērniem gatavojas aizlidot uz Angliju, Bāriņtiesas priekšsēdētāja atkārtoti paskaidroja, kādas sekas var būt šādai *I.A.* rīcībai.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2011.gada 5.decembrī saņemti pieteikuma grozījumi, kuros pieteicējs iepriekš pieteikumā norādītā personiskā un morālā katējuma vietā lūdz atlīdzināt tikai morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā, kā arī papildus pieteikumā minētajiem prasījumiem lūdz uzlikt par pienākumu atlīdzināt viņam arī mantiskos zaudējumus Ls 531,32 apmērā *(lietas 2.sējuma 2. un 3.lapa)*.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis uzturēja pieteikumā ietverto prasījumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem apstākļiem.

Atbildētāja pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem apsvērumiem.

Tiesas sēdē atskaņots 2011.gada 5.maijā starp *I.A.* un pieteicēju notikušās telefonsarunas ieraksts. Pēc tiesas sēdes tiesa, atkārtoti noklausoties šo ierakstu, sagatavojusi minētās telefonsarunas izrakstu *(lietas 2.sējuma 24. – 27.lapa)*.

Pēc procesa dalībnieku lūgumiem tiesas sēdēs nopratinātas liecinieces: *P.S.* un *R.S.* māte *I.A.*, pieteicēja dzīvesbiedre *E.J.* un īpašuma */adrese/* saimniece *G.B.*

[6.1] *I.A.* tiesas sēdē liecināja, ka ar pieteicēju viņai attiecības bijušas no 17 gadu vecuma, ir divi kopīgi bērni. Attiecības ar pieteicēju beigušās 2008.gada nogalē, kad smagā alkohola reibumā pieteicējs viņu ar bērniem

pusnaktī izmetis uz ielas. Kopš tā brīža *I.A.* dzīvojusi ar draudzeni un bērniem, īrējot dzīvokli. Par bērniem rūpējusies viņa viena, kaut arī nav strādājusi, palīdzējušas viņas vecmamma, mamma un māsa. 2009.gada beigās *I.A.* radusies iespēja aizbraukt strādāt uz ārzemēm. Par to izstāstījusi *E.J.*, kura bijusi ļoti atsaucīga un solījusies parūpēties par bērniem līdz brīdim, kamēr viņa iekārtošoties. *I.A.* aizbraukusi 2009.gada 28. – 29.decembrī, bet uzzinot, ka pieteicējs vērsies Bāriņtiesā ar iesniegumu par to, ka viņa pametusi bērnus, *I.A.* atgriezusies jau 2010.gada 11.janvārī. Līdz 2011.gada 11.janvārim *I.A.* kopā ar abiem bērniem dzīvojusi pie savas mātes. Kopš 2010.gada aprīļa viņa strādājusi, bet uzņēmuma ienākumi arvien samazinājušies, viņas alga tāpat, bet no pieteicēja joprojām nekādu materiālu palīdzību nav saņēmusi. Tādēļ *I.A.* izmantojusi piedāvājumu braukt uz ārzemēm un vienkārši aizbraukusi, pieteicējam uzrakstot īsziņu. *I.A.* uzskatījusi, ka viņai ir pamats griezties pie bērnu tēva, lai viņš uzņemtos atbildību par viņiem. Viss process, kamēr *I.A.* ārzemēs iekārtojās, atrada dzīvesvietu, prasījis četrus mēnešus, kaut arī aizbraucot īsziņā bija minējusi mēnesi. Nedēļu iepriekš, pirms atgriezties Latvijā, *I.A.* pieteicējam ar portāla „draugiem.lv" starpniecību paziņojusi, ka brauks pakaļ bērniem. Pirms lidojuma viņa sazvanījusi savu mammu un lūgusi sagaidīt *I.A.* lidostā kopā ar bērniem. Mamma teikusi, ka ar pieteicēju sarunājusi, ka 3.maija pēcpusdienā bērni būs pie viņas. Tomēr atlidojot, *I.A.* konstatējusi, ka lidostā mamma viņu sagaida viena, bērnu ar viņu nav. Noskaidrojies, ka noruna bijusi mainīta. Pieteicējs norādījis, ka ar bērniem vēlas braukt ekskursijā, jo dēlam esot dzimšanas diena. Pieteicējs zvanījis *I.A.* mammai brīdī, kad viņas braukušas no lidostas, lai noskaidrotu, vai *I.A.* ir ieradusies. Uz *I.A.* mammas jautājumu, kad viņš atgriezīsies no ekskursijas, pieteicējs atbildējis, ka nezin, bet laikā, kamēr *I.A.* būšot Latvijā, bērni atdoti netiks. Pieteicējs teicis, lai visus jautājumus *I.A.* risinot ar *G.F.* Alūksnē *I.A.* nonākusi plkst.17.00 un nevienu no Bāriņtiesas viņai nebija iespējams satikt, tādēļ uz turieni devusies nākamajā dienā ap plkst.11.00. Bāriņtiesā viņa izstāstījusi situāciju un viņai piedāvāts pazvanīt pieteicējam, ko viņa arī izdarījusi. Sarunas laikā *I.A.* secinājusi, ka pieteicējs ir alkohola reibumā, viņš par viņu ņirgājies, sākotnēji minējis, ka atrodas Valmierā, pēc tam teicis, ka esot */adrese/*. Saruna ilgusi 18 minūtes, pēc tās Bāriņtiesas darbinieces sazinājušās ar Jelgavas bāriņtiesu. Vēlāk *I.A.* zvanījusi Jelgavas policiste, kura bija devusies apsekot pieteicēja minēto adresi, un paziņoja, ka tur tādi cilvēki nedzīvo. Visu dienu *I.A.* telefoniski sazinājusies ar savu mammu, ar bērnudārza „*/Nosaukums/*" vadītāju, kura ieteikusi sazināties ar Bērnu tiesību aizsardzības inspekciju. *I.A.* sazvanījusi inspekciju, izstāstījusi situāciju, iedevusi pieteicēja telefona numuru. Inspekcijas darbiniece bija viņam zvanījusi, pēc tam darbiniece atzvanījusi *I.A.* un teikusi, ka pieteicējs paskaidrojis, ka aizbraucis ar bērniem ekskursijā un viņam ir šādas tiesības, jo ir bērnu tēvs. Savu atrašanās vietu viņš neesot pateicis. Tādēļ *I.A.* vērsusies policijā, ap plkst.18.00 viņa rakstījusi iesniegumu. Ap plkst.19.00, rakstot paskaidrojumu, zvanījusi mamma un teikusi, ka viņai zvanījis pieteicējs, kurš bijis sašutis par zvanu no Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas. Pieteicējs sarunas gaitā bija pieminējis apdzīvotu vietu „Urgas", tādēļ *I.A.* sapratusi, ka pieteicējs aizbraucis pie savas

dzīvesbiedres draudzenes. Viņa noskaidrojusi, kur apdzīvota vieta „Urgas" atrodas, bet uz Alūksnes policiju vairs nav gaidījusi, bet pati sazvanījusi Limbažu policiju un izstāstījusi situāciju. Paralēli ar portāla draugiem.lv starpniecību viņa mēģinājusi noskaidrot, kādas personas varētu dzīvot šajā vietā. *I.A.* izdevies to noskaidrot un šo informāciju viņa sniegusi Limbažu policijai. Vēlāk ap plkst.22.00 Limbažu policijas darbinieks apstiprinājis, ka pieteicējs un bērni atrodas norādītajā adresē. Visas dienas garumā *I.A.* bija uzturējusi kontaktus arī ar Jelgavas policisti, kura bijusi ļoti saprotoša. Viņa tad arī ieteikusi paņemt līdzi Bāriņtiesas darbinieku. Pēc plkst.22.00 *I.A.* piezvanījusi *R.N.*, kura piekritusi braukt viņai līdzi. *I.A.* Bāriņtiesas priekšsēdētāju saukusi palīgā, jo bija pamatotas aizdomas, ka viņu atkal neielaidīs mājā pie bērniem. Viņas aizbraukušas, pa ceļam sazvanoties ar Limbažu policiju, kura informēta par pastāvošo iespēju, ka pieteicējs var pielietot fizisku spēku, jo tas viņu ģimenes dzīvē noticis ne reizi vien. Policijas darbinieki palīdzējuši atrast mājas, kas atradās dziļi mežā. *I.A.* pieklauvējusi pie mājas durvīm un gaidījusi minūti. Pienākusi sieviete, kurai viņa paskaidrojusi, ka ir bērnu māte. Sieviete teikusi, lai braucot no rīta. *I.A.* teikusi, ka ieradusies kopā ar Bāriņtiesu un policiju. Sieviete pamodinājusi pieteicēju, kurš atvēris durvis un ielaidis viņus. Pieteicējs parādījis bērnu istabu, bērni gulējuši. *E.J.* *I.A.* nav redzējusi, arī viņas bērnu nē. Nekas nav liecinājis, ka viņa vispār tur bijusi. *I.A.* sākusi modināt bērnus, bet pieteicējs pa to laiku sarunājies ar *R.N.* Viņš jautājis, kas notikšot, ja *I.A.* bērnus aizvedīšot uz ārzemēm. *R.N.* viņam atbildējusi, lai nākamajā dienā abi ierodoties Bāriņtiesā. Tātad pastāvējusi iespēja, ka *I.A.* ar pieteicēju varējuši vienoties un visu izrunāt. No sākuma *I.A.* pamodinājusi dēlu, meklējusi drēbes, bet redzējusi tikai sporta tērpu. Viņa novilkusi savu džemperi un palūgusi *R.N.*, lai viņa paņem *I.A.* dēlu un aiznes uz mašīnu. Pa to laiku viņa saģērbusi meitu un devusies projām. Braucot mājās, bērni bija priecīgi *I.A.* redzēt, tādēļ viņa noliedz, ka bērniem būtu nodarījusi kādu traumu.

Nākošajā dienā *I.A.* ar abiem bērniem aizgājusi uz Bāriņtiesu, kur protokolēts iepriekšējās dienas notikumus. Bāriņtiesā viņa uzkavējusies ilgāku laiku, tomēr pieteicējs nebija ieradies. Viņš nebija arī zvanījis ne *I.A.*, ne Bāriņtiesai. Arī dēlu dzimšanas dienā neapsveica. Bāriņtiesā bija runāts arī par iespējamo bērnu aizvešanu uz ārzemēm, *R.N.* viņai paskaidrojusi, kādas tam var būt sekas. Teikusi arī, ka, iespējams, bērnus nāksies atgriezt atpakaļ valstī, pieminējusi arī to, ka tas būs dārgs prieks. Pēc tam visas brīvdienas *I.A.* pavadījusi savas mammas mājā. Arī šajā laikā pieteicējs nav zvanījis. Vienīgais sestdien rīta pusē *I.A.* mātei zvanījusi pieteicēja māte. Tomēr, lai izvairītos no nepatīkamiem pieteicēja mātes apciemojumiem, *I.A.* māte teikusi, ka viņa jau aizlidojusi. Bet visas brīvdienas *I.A.* bijusi pie savas mammas *(lietas 1.sējuma 146. – 149.lapa)*.

[6.2] *E.J.* tiesas sēdē liecināja, ka ar pieteicēju faktiskajā laulībā dzīvo 2,5 gadus. Pieteicēja bērni pamatā dzīvojuši pie savas mātes, tomēr ik pa laikam viņi bijuši arī pie pieteicēja un *E.J.* Bijis tā, ka bērni pie viņiem dzīvojuši pa nedēļai no vietas, tad kādu laiciņu bērnu māte viņus nav devusi. Bijis arī tā, ka viņa pēkšņi izdomājusi, ka bērni jāņem pieteicējam un tad viņi divas nedēļas no vietas palikuši pie pieteicēja un *E.J.* 2011.gada 11.janvāra rītā

atnākusi īsziņa, ka bērnu māte ir ārzemēs, lai pieteicējs viņus paņemot no dārziņa. Viņi vieni paši nevarēšot par sevi pastāvēt, tādēļ pieteicējam esot viņiem jāpalīdz. Vakarā *I.A.* māte bērnus atvedusi pie viņiem. No tā vakara abi pieteicēja bērni līdz pat 6.maijam dzīvojuši pie viņiem. *E.J.* nav zinājusi, ka *I.A.* atgriezīsies tieši 4.maijā, bet to, ka viņa ieradīsies maija sākumā, viņa bija informējusi. Par cik *R.S.* bija 3 gadu jubileja, jau aprīļa mēneša vidū *E.J.* ar pieteicēju bija izlēmuši, ka brauks ceļojumā. Viņa sarunājusi ar savu draudzeni *G.B.*, ka vispirms tajā dienā pabraukās pa Latviju, bet pēc tam brauks pie viņas. Sākotnēji braukuši uz Zeltiņiem, pēc tam uz Rīgas pusi, tad izdomājuši, ka jāaizbrauc līdz Jelgavai, un pēc tam atpakaļ. Galamērķis bijis Limbažu rajonā. Jelgavā viņi izbraukuši vienkārši cauri pilsētai, jo pieteicējam tur vajadzējis iepirkties mednieku veikalā. Brauciena laikā bijis viens zvans no bērnu mātes uz pieteicēja tālruni, saruna ilgusi minūtes 20. Saruna ar bērnu māti bijusi diezgan bezjēdzīga, viņa jautājusi, kur bērni atrodas. Pieteicējs arī pateicis, kur viņi tajā brīdī atradušies. Tad sekojuši kārtējie „uzbraucieni", kuriem pretim atbildējis arī pieteicējs. Pieteicējs atbildējis, ka ar bērniem viss ir kārtībā un to, ka pirmdien visi būs atpakaļ, lai viņa nomierinoties. Ap plkst. 17.30 sasnieguši galamērķi */adrese/*. Tur paēduši vakariņas, pēc tam pasēdējuši, parunājušies, paspēlējušies ar bērniem, bet ap plkst. 21.30 gājuši gulēt. *E.J.* gulējusi atsevišķā istabā, jo vienā gultā nav varējuši sagulēt. Pieteicējs ar bērniem palicis vienā, bet viņa aizgājusi tālāk otrā istabā. Naktī *E.J.* nav varējusi aizmigt, jo sveša māja. Pa logu redzējusi, ka mājas pagalmā iebraukusi automašīna ar policijas ugunīm, kurai aizmugurē bija vieglā automašīna. Viņa piecēlusies un gājusi skatīties, kas tur notiek. Sākumā viņa skatījusies pa logu, bet pēc tam no virtuves. Pie durvīm kāds klauvējis. Gita piegājusi pie durvīm un jautājusi, kas tur ir. Otrā pusē skanēja atbilde, ka bērnu māte un *E.J.* sapratusi, ka tā ir *I.A.* Gita teikusi, lai brauc no rīta, jo visi guļ. Bet bērnu māte nav likusies mierā un teikusi, lai laižot viņu iekšā, jo viņai līdzi atbraukusi bāriņtiesa un policija. Tad Gita gājusi modināt pieteicēju, abi attaisījuši vaļā durvis, pēc kā mājās ienākušas *I.A.* un Bāriņtiesas priekšsēdētāja. Viņas uzreiz gājušas uz istabu, *I.A.* paņēmusi meitu, kura viņas klēpī raudājusi, bet bāriņtiesas priekšsēdētāja paņēma puiku, pēc kā vienkārši gājušas ārā. Pieteicējs jautājis, kas tālāk notiks ar bērniem, kur viņus vedīs, kādā sakarā viņi tagad tiek paņemti nakts vidū. Bāriņtiesas priekšsēdētāja atbildēja, ka tās ir mātes tiesības. Par to, vai pieteicējam nākošajā dienā bija jāierodas Bāriņtiesā, *E.J.* neko dzirdējusi nebija, vienīgais pieteicējs gājis viņām līdzi ārā un to, ko viņi tur runājuši, *E.J.* nezin. No rīta pieteicējs ļoti pārdzīvojis, mēģinājis sazināties ar advokātu. Svētdien, kad braukuši mājās, pieteicējs zvanījis bērnu vecaimātei.

Uz tiesas jautājumu, vai pēc bērnu izņemšanas nevajadzēja mainīt plānus un pieteicējam sazvanīties ar bāriņtiesu, pajautājot iemeslu, kāpēc bērni neatrodas pie tēva, *E.J.* atbildēja, ka nav viņas kompetencē, jo viņa nav ne šo bērnu māte, ne arī tēvs.

Uz atbildētāja pārstāvja jautājumu, vai viņai bija zināms, ka 2011.gada 5.maijā pieteicēja meitai bija plānots piedalīties kaut kur citur, *E.J.* atbildēja, ka bija zināms, bet tas neesot bijis tik nopietni un tālu aizgājis, dārziņā nav bijusi tik liela interese, lai viņai kārtīgi iemācītu to dziesmiņu. Tādēļ pieteicējs to nav

uzskatījis par prioritāti. Tas bijis konkurss „Cālis 2010" vai „Cālis 2011" *(lietas 2.sējuma 39. – 41.lapa)*.

[6.3] *G.B.* tiesas sēdē liecināja, ka dzīvo nekustamajā īpašumā „*/Nosaukums/*", kas atrodas */adrese/*. Pieteicēja ģimene ir viņas draugi, pieteicēju pazīst sešus gadus. Nedēļu iepriekš viņi piezvanījuši, ka 5.datumā ieradīsies ciemos. Braukšot ar trijiem bērniem pie *G.B.* svinēt jubileju jaunākajam bērnam *R.S.* un izvedīšot bērnus ekskursijā pa Latviju no Alsviķiem līdz */adrese/*. Tomēr, vai bērni bijuši ekskursijā, to *G.B.* atcerēties nevar. 5.datuma pēcpusdienā, ap plkst.16.00, viņi atbraukuši. Bijis pieteicējs, *E.J.* un trīs bērni. Mājās visi paēduši vakariņas, runājušies, bērni spēlējušies. *G.B.* pašai ir divi 11. un 14.gadus veci bērni. Tā arī spēlēs ar bērniem un sarunās vakars pavadīts. Aptuveni plkst.21.30 gājuši gulēt, pieteicējs ar saviem bērniem gulējis viesistabā, viņa dzīvesbiedre gulējusi citā istabā, jo visi vienā istabā nav varējuši sagulēt. Arī *G.B.* bērni gulējuši citā istabā. Naktī *G.B.* redzējusi, ka ārā mirgo gaismas, pēc tam viņa dzirdējusi, ka pie durvīm viens klauvē. *G.B.* piegājusi pie durvīm un jautājusi, kas tur ir. Viņai atbildēts, ka bērnu māte. *G.B.* no sākuma nav sapratusi un pārjautājusi vēlreiz. Viņai teikts, ka bērnu māte un bāriņtiesa, kā arī to, ka ieradušies pēc bērniem. *G.B.* vēl minūti, divas turpinājusi runāt, vai tiešām nevar atbraukt no rīta, kad visi būs pamodušies. Kad viņai atbildēts, ka nē, *G.B.* pavērusi durvis un redzējusi, ka policija stāv tālāk un vispār neiesaistās. Vēlreiz viņa jautājusi, vai tiešām nevar braukt astoņos no rīta, jo bērni guļ. Atbildēts, ka nē, tādēļ viņa teikusi, ka aizies pamodināt bērnu tēvu un pievērusi durvis. Tad pieteicējs arī pienācis pie durvīm un tās atvēris. Mājā bez uzaicinājuma ienākusi bērnu māte un bāriņtiesas darbiniece. Bērnu māte piegājusi pie gultas un cēlusi augšā meitu, kura raudājusi. Viņa visu laiku pārmetusi pieteicējam to, ka bērni netiek aprūpēti, ka viņai ir mātes tiesības paņemt bērnus. Savukārt bāriņtiesas darbiniece paņēmusi guļošo puiku no gultas un aiznesusi pidžamā, neprasot pat apģērbu.

Uz tiesas jautājumu, vai bijusi saruna, ka nākošajā dienā šo jautājumu vajadzētu risināt bāriņtiesā, viņa atbildēja, ka tādu nav dzirdējusi un vispār viņu pārsteidzis tas, ka bāriņtiesas darbiniece nav rakstījusi nekādus dokumentus *(lietas 2.sējuma 36. – 39.lapa)*.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums *ir apmierināms daļēji*.

[8] Lietā nav strīda par to, ka 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 mājās */adrese/*, kurās pieteicējs viesojies kopā ar savu ģimeni, ieradusies bērnu *P.S.* un *R.S.* māte *I.A.* kopā ar Bāriņtiesas priekšsēdētāju *R.N.*, kuras minētos bērnus izņēmušas no pieteicēja ikdienas aprūpes. Lietā nav strīda arī par to, ka Bāriņtiesas priekšsēdētāja *R.N.* no mājām */adrese/* iznesusi vienu no bērniem – *R.S.*

Lietā strīds ir par to, vai minētā Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* rīcība ir atzīstama par Bāriņtiesas faktisko rīcību. Ja atzīstamas, vai tā bijusi tiesiska.

[9] Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Iestādes procesuālās darbības (darbības, kurām trūkst galējā noregulējuma rakstura) nav faktiskā rīcība *(pirmā daļa)*. Faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, kā arī iestādes sniegta izziņa *(otrā daļa)*.

Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrā paustajām atziņām, iestādes faktiskajai rīcībai jāatbilst šādām pazīmēm: 1) tā ir rīcība (darbība vai bezdarbība); 2) šī rīcība ir uz āru vērsta; 3) šai rīcībai piemīt pabeigtības (galēja noregulējuma) raksturs; 4) šo rīcību veic iestāde; 5) šī rīcība tiek veikta publisko tiesību valsts pārvaldes jomā; 6) tā ir vērsta uz faktisko seku radīšanu vai tās vienkārši rada; 7) faktiskās sekas tiek radītas individuāli noteiktai personai, ja šai personai uz attiecīgo iestādes rīcību ir tiesības, vai šī rīcība rada personai tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

Lai konkrētu iestādes rīcību varētu uzskatīt par faktisko rīcību ar no tā izrietošajām Administratīvā procesa likumā paredzētajām tiesiskajām sekām, jākonstatē visas iepriekš minētās pazīmes *(sk., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 11.maija sprieduma lietā SKA-406/2010 7.punktu).*

No izskatāmās lietas materiāliem secināms, ka Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* rīcība, piedaloties bērnu *P.S.* un *R.S.* izņemšanā no pieteicēja ikdienas aprūpes, atbilst visām iestādes faktiskās rīcības pazīmēm. Konkrēti: 1) tā ir Bāriņtiesas priekšsēdētājas rīcība, kura ne tikai ar savu klātbūtni nodrošināja *I.A.* ielaišanu mājās */adrese/* un bērnu paņemšanu no tām, bet arī personīgi veica *R.S.* iznešanu no minētajām mājām */adrese/*; 2) rīcība bija vērsta uz pieteicēju, tātad nevis uz Bāriņtiesas iekšējo jautājumu risināšanu, bet uz āru; 3) rīcības rezultātā *P.S.* un *R.S.* izņemti no pieteicēja ikdienas aprūpes, tātad šai rīcībai piemīt pabeigtības raksturs; 4) rīcību veikusi Bāriņtiesas priekšsēdētāja, tātad iestāde – Bāriņtiesa; 5) rīcība veikta publisko tiesību valsts pārvaldes jomā, jo attiecībās vienā pusē uzstājas publiska persona (pašvaldība), kuras vārdā rīkojās Bāriņtiesa, attiecībām raksturīga Bāriņtiesas virskundzība, attiecības šajā jomā var īstenot tikai Bāriņtiesa un attiecību regulējuma pamatā ir sabiedrības intereses; 6) rīcība radīja faktiskas sekas – *P.S.* un *R.S.* 2011.gada 6.maijā izņemti no pieteicēja ikdienas aprūpes; 7) rīcība radīja individuāli noteiktai personai – pieteicējam – tiesību aizskārumu, liedzot viņam veikt *P.S.* un *R.S.* faktisko aprūpi.

Ņemot vērā šajā sprieduma punktā minēto, tiesa atzīst, ka Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* rīcība, 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 mājās */adrese/*,

piedaloties bērnu *P.S.* un *R.S.* izņemšanā no pieteicēja ikdienas aprūpes, ir atzīstama par Bāriņtiesas faktisko rīcību.

[10] Bāriņtiesu likuma 2.panta trešā daļa noteic, ka bāriņtiesas darbības teritorija ir attiecīgā novada vai republikas pilsētas administratīvā teritorija. Savukārt minētā likuma 19.panta otrā daļa noteic, ka bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aprūpes un aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu.

Tātad bāriņtiesu kompetencē cita starp ietilpst vecāku domstarpību par bērna aprūpes un aizgādības jautājumiem (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) izšķiršanu savā pašvaldības administratīvajā teritorijā.

2011.gada 5.maijā, kad *I.A.* ap plkst.11.00 ieradās Bāriņtiesā un izstāstīja par domstarpībām ar pieteicēju bērnu *P.S.* un *R.S.* aprūpes realizēšanā, proti, ka pieteicējs ļaunprātīgi izmantojis savas vecāka tiesības un vienpersoniski ierobežo bērnu tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar otru vecāku, Bāriņtiesa, atbilstoši savai kompetencei, pamatoti iesaistījās minēto domstarpību izšķiršanā. Līdz ar to Bāriņtiesas rīcība, noformējot sarunas protokolu ar *I.A. (lietas 1.sējuma 63.lapa)*, noklausoties *I.A.* un pieteicēja telefonsarunu, no kuras varēja secināt, ka pieteicējs atrodas alkohola reibumā, līdz ar to, ka bērnu atrašanās viņa aprūpē var būt bīstama viņu veselībai, vai pat dzīvībai *(lietas 2.sējuma 24. – 27.lapa)* un lūdzot Jelgavas pilsētas bāriņtiesu pārbaudīt adresi, kurā iespējams uzturas pieteicējs ar bērniem *P.S.* un *R.S. (lietas 1.sējuma 64.lapa)*, bija pamatota un tiesību normām atbilstoša.

Tomēr Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* rīcība, kad viņa pēc *I.A.* 2011.gada 5.maijā plkst.22.30 saņemtā telefona zvana piekrita doties līdzi uz mājām */adrese/*, nebija tiesību normām atbilstoša. Pie šāda secinājuma tiesa nonāca sekojošu apsvērumu dēļ.

[10.1] Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmā, otrā, trešā un ceturtā daļa noteic, ja bērna dzīves apstākļu pārbaudē vai citādi atklājas, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī tad, ja bērna turpmākā atrašanās ģimenē var apdraudēt viņa pilnvērtīgu attīstību, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis vienpersoniski pieņem lēmumu par: 1) bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākiem; 2) bērna izņemšanu no aizbildņa ģimenes un aizbildņa atstādināšanu no pienākumu pildīšanas; 3) bērna izņemšanu no audžuģimenes *(pirmā daļa)*. Šā panta pirmajā daļā minētajos gadījumos bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis nogādā bērnu audžuģimenē, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, slimnīcā vai citos drošos apstākļos *(otrā daļa)*. Vienpersonisku lēmumu pieņem mutvārdos un 24 stundu laikā noformē rakstveidā, kā arī par to paziņo bērna vecākiem, aizbildnim vai audžuģimenei *(trešā daļa)*. Vienpersonisku lēmumu pieņem tās bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis, kuras darbības teritorijā konstatēti šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi. Par lēmumu nekavējoties informē bērna vecāku dzīvesvietas bāriņtiesu, kā arī bāriņtiesu, kura lēmusi par attiecīgo aizbildnības vai audžuģimenes lietu vai kuras pārraudzībā ir šī lieta *(ceturtā daļa)*.

Tātad konkrētajā gadījumā, kad Bāriņtiesas priekšsēdētāja *R.N.* piekrita braukt līdzi *I.A.* uz mājām */adrese/*, kuras atradās citas pašvaldības administratīvajā teritorijā, viņai bija zināms, ka pat gadījumā, ja *P.S.* un *R.S.* atradīsies veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, viņa nevarēs pieņem vienpersonisko lēmumu par šo bērnu aprūpes tiesību atņemšanu pieteicējam. Līdz ar to viņai tas bija jāpaskaidro *I.A.* un jāmēģina sazināties ar Alojas novada bāriņtiesas priekšsēdētāju, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieku vai bāriņtiesas locekli, kuri tad būtu kompetenti darboties savā pašvaldībā un cita starp pieņemt vienpersonisko lēmumu par *P.S.* un *R.S.* aprūpes tiesību atņemšanu pieteicējam un bērnu nogādāšanu drošos apstākļos. Tomēr no izskatāmās lietas materiāliem nav konstatējams, ka *R.N.* to būtu mēģinājusi izdarīt, kas pat gadījumā, ja viņai personīgi nebija kontakti ar attiecīgās bāriņtiesas locekļiem, bija iespējams ar Limbažu policijas iecirkņa darbinieku starpniecību. Pretēji minētajam viņa kā Bāriņtiesas amatpersona veica faktisko rīcību ārpus Bāriņtiesas darbības teritorijas.

[10.2] Bāriņtiesu likuma 53.panta pirmā daļa noteic, ka bāriņtiesas sadarbojas, lai veiktu savus uzdevumus.

Tātad gadījumā, ja bāriņtiesai attiecīgo uzdevumu veikšanai nepieciešams veikt kādas darbības ārpus savas pašvaldības administratīvās teritorijas, tad tā sadarbojas ar attiecīgo bāriņtiesu, kuras darbības teritorijā šīs darbības ir nepieciešams veikt. Tomēr minētā tiesību norma, pretēji atbildētāja paskaidrojumā minētajam, nenoteic bāriņtiesas kompetenci darboties ārpus savas darbības teritorijas. Konkrētajā gadījumā, lai pārliecinātos vai *P.S.* un *R.S.* atradas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, Bāriņtiesai bija jāsadarbojas ar Alojas novada bāriņtiesu, kura tad arī veiktu bērnu dzīves apstākļu pārbaudi.

[10.3] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta ceturtā ar indeksu viens daļa noteic, ja policija bērnu, kura dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret viņu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ, šķir no ģimenes un vēl nav pieņemts lēmums par bērna ārpusģimenes aprūpi, par to ne vēlāk kā nākamajā darbdienā informē bāriņtiesu, kura ir kompetenta lemt par aprūpes tiesību atņemšanu vecākiem. Bāriņtiesa, saņemot šo informāciju, ne vēlāk kā nākamajā darbdienā lemj par bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākiem.

Tādējādi gadījumā, ja *I.A.* uz mājām */adrese/* būtu ieradusies tikai ar Limbažu policijas iecirkņa darbiniekiem, kuri konstatētu, ka *P.S.* un *R.S.*, atrodoties pieteicēja aprūpē, ir apdraudēti, policijas darbinieku pienākumos būtu šķirt (izņemt) bērnus no tēva un nogādāt tos drošos apstākļos, informējot par to attiecīgās pašvaldības bāriņtiesu. Savukārt šai bāriņtiesai būtu izlemjams jautājums par aprūpes tiesību atņemšanu vecākam.

[10.4] Kā jau tiesa to norādīja iepriekš, Bāriņtiesas likuma 19.panta otrā daļa noteic, ka bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aprūpes un aizgādības jautājumos, izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu.

Konkrētajā gadījumā Bāriņtiesas priekšsēdētāja *R.N.*, nodrošinot bērnu izņemšanu no pieteicēja ikdienas aprūpes un nododot viņus *I.A.* ikdienas aprūpē, pēc būtības izšķīra *I.A.* un pieteicēja domstarpības par bērnu

dzīvesvietas noteikšanu, nosakot, ka tā būs pie mātes. Tātad rīkojās ārpus savas kompetences un pretēji tiesību normās noteiktajam.

[10.5] Līdz ar to par tiesisku Bāriņtiesas priekšsēdētājas *R.N.* rīcību varētu atzīt tikai tajā gadījumā, ja viņa kā Bāriņtiesas, kuras lietvedībā atradās lieta par domstarpībām starp bērnu *P.S.* un *R.S.* vecākiem, amatpersona, kura bija informēta par lietas faktiskajiem apstākļiem, *I.A.* būtu braukusi līdzi kā attiecīgās jomas speciālists un sniegtu tikai atbilstošas konsultācijas par iespējamo rīcību un tās sekām, bet nevis kā Bāriņtiesas pārstāve veiktu faktisko rīcību, kuras rezultātā no pieteicēja ikdienas aprūpes tika izņemti bērni *P.S.* un *R.S.*

Ņemot vērā šajā sprieduma punktā minēto, tiesa atzīst, ka Bāriņtiesas faktiskā rīcība, 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 mājās */adrese/*, nodrošinot (veicot) bērnu *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no pieteicēja ikdienas aprūpes, ir atzīstama par prettiesisku.

[11] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk zaudējumu atlīdzinājums), kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Šā likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar darbību izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Savukārt, šā likuma 5.pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

No minētajām tiesību normām secināms, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu (arī morālā un personiskā kaitējuma), ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku.

Izskatāmajā lietā tiesa Bāriņtiesas faktisko rīcību – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – atzina par prettiesisku, līdz ar to pieteicējs var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, kas nodarīti ar šo Bāriņtiesas prettiesisko faktisko rīcību.

[12] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pants *(likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2011.gada 30.septembrim)* noteica, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Šā likuma 11.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

Morālais kaitējums tiek prezumēts, proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētajai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas *(sk. I.Gredzena. Valsts atbildība un tās veidi. Zaudējumu atlīdzība administratīvajā procesā. Rīga: izdevniecība „Nordik", 2004, 71., 89.lpp.)*. Morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi. Pārdzīvojumu intensitāte kādā laika posmā netiek ietekmēta no tā, ka beigās reālas sekas nav iestājušās, jo visu šo laiku persona nezina, kā situācija atrisināsies *(sk. Senāta 2008.gada 3.aprīļa sprieduma lietā SKA-103/2008 13.punktu)*.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

Izskatāmajā lietā tiesa konstatē, ka ar Bāriņtiesas faktisko rīcību – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – ir aizskartas pieteicēja Civillikuma 177. un 178.[1] pantā noteiktās tiesības uz bērnu aprūpi un viņu dzīvesvietas noteikšanu. Tādējādi ir atzīstams, ka izskatāmajā lietā ir pierādīts pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma tiesiskais pamats.

[13] Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzdalību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 3000 latiem. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 5000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20 000 latiem. Savukārt saskaņā ar minētā panta ceturto daļu, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Lemjot par atlīdzinājumu, jāatceras, ka morāls kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 3.aprīļa sprieduma lietā SKA-103/2008 13.punktu*).

Likumdevējs ir noteicis vadlīnijas, kas ņemamas vērā, nosakot atlīdzinājumu par morālo kaitējumu. Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantam, atlīdzinājuma noteikšanai ir jāapsver šādi kritēriji:

1) tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums;
2) konkrētā aizskāruma smagums;
3) iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi;
4) cietušā rīcība un līdzatbildība**;**
5) citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi.

No minētā izriet, ka morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes

atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 5.aprīļa sprieduma lietā SKA-25/2011 13.punktu*).

[14] Pieteicējs norādījis, ka prettiesiskā Bāriņtiesas rīcība, nakts laikā izņemot bērnus no viņa faktiskās aprūpes, nodarījusi fiziskas un garīgas ciešanas. Pēc notikumiem 6.maija naktī pieteicējam ir reālas fiziskas ciešanas, kas izpaužas kā skumjas, bēdas, pārdzīvojumi, negulētas naktis un nakts vīzijas sapņos par bērnu izņemšanu. Pieteicēja morālās ciešanas bijušas dziļas un ar paliekošām sekām, jo viņu dziļi skāris fakts, ka bērni tiek aizvesti no viņu tēvzemes *(lietas 2.sējuma 5. un 6.lapa)*. Tādēļ par atbilstošu morālā kaitējuma atlīdzinājumu viņš uzskata atlīdzinājumu naudā – Ls 3000.

Administratīvo tiesu praksē ir atzīts, ka ne jebkurš morālais kaitējums ir atlīdzināms naudā. Vienīgi būtisku (smagu) morālo kaitējumu ir atbilstīgi atlīdzināt naudā *(sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā SKA-388/2009 14.punktu)*.

Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības veidu un apmēru, tiesai jāņem vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, pieteicējas rīcību un līdzatbildību.

[14.1] No izskatāmās lietas materiāliem ir konstatējams, ka Bārņtiesas prettiesiskās faktiskās rīcības pamatā bija 2011.gada 5.maija notikumi. Konkrēti, sākotnēji jau Bāriņtiesā saņemtais *I.A.* iesniegums par viņas domstarpībām ar pieteicēju jautājumā par bērnu *P.S.* un *R.S.* ikdienas aprūpi. Pēc tam arī viņas paskaidrotais, ka pieteicējs ļaunprātīgi izmantojis savas vecāka tiesības un vienpersoniski ierobežo bērnu tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar otru vecāku, jo, zinot, ka *I.A.* 2011.gada 4.maijā ieradīsies pēc bērniem, pieteicējs ar viņiem aizbraucis nezināmā virzienā. Tālāk, jau *I.A.* telefonsaruna ar pieteicēju, kura tika ierakstīta un kuru noklausījās Bāriņtiesas darbinieki, apstiprināja faktu, ka pieteicējs liedz *I.A.* satikties ar bērniem *(lietas 2.sējuma 24. – 27.lapa)*. Bez tam no minētās sarunas ierakstā dzirdamās pieteicēja balss, viņa runas veida un satura, kuru tiesa un procesa dalībnieki noklausījas tiesas sēdē, varēja arī secināt, ka pieteicējs iespējams ir reibuma stāvoklī, kas savukārt norādīja uz to, ka *I.A.* bērni, iespējams, atrodas veselībai vai pat dzīvībai bīstamos apstākļos. Arī pieteicēja telefonsarunā norādītā bērnu atrašanās vietas */Nosaukums/*, pārbaude, kuru veica Jelgavas policijas darbiniece ar Jelgavas pilsētas bāriņtiesas starpniecību *(lietas 1.sējuma 64.lapa)* un kuras laikā noskaidrojās, ka ne pieteicējs, ne arī *I.A.* bērni minētajā adresē nav bijuši, tikai apstiprināja faktu, ka pieteicējs *I.A.* liedz tikties ar saviem bērniem, kā arī nemazināja iespējamību, ka bērni ir apdraudēti. Papildus minētajam Bāriņtiesas rīcībā bija arī informācija, ka *I.A.* par pieteicēja rīcību ir informējusi bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, uzrakstījusi iesniegumu Alūksnes policijas iecirknī, kā arī informējusi par notikušo arī Limbažu policijas iecirkņa darbiniekus.

No minētajiem 2011.gada 5.maija notikumiem ir secināms, ka Bāriņtiesas faktiskās rīcības motīvs bija pārtraukt pieteicēja prettiesisko rīcību, liedzot bērniem tikties ar savu māti (Civillikuma 181.panta pirmā daļa), kā arī liedzot *I.A.* satikties ar bērniem, īstenot ikdienas aizgādību un atrisināt domstarpības

par bērnu ikdienas aizgādību saskaņā ar Civillikuma 178.[1] pantā noteikto. Tomēr Bāriņtiesas rīcības realizācija bija prettiesiska.

[14.2] Bāriņtiesas prettiesiskās rīcības rezultātā pieteicējam netika atņemtas bērnu aprūpes tiesības, bet no 2011.gada 6.maija plkst.2.30 līdz plkst.17.00 (darba dienas beigas), kad *I.A.* un pieteicējs bija uzaicināti uz Bāriņtiesu atrisināt domstarpības par bērnu ikdienas aizgādību saskaņā ar Civillikuma 178.[1] pantā noteikto, bērni bija nodoti mātes *I.A.* ikdienas aprūpē. 2011.gada 6.maijā ap plkst.11.00 – 12.00 Bāriņtiesā ieradās *I.A.* ar bērniem, kura Bāriņtiesā atradās divas stundas, bet pieteicējs nebija ne ieradies, ne arī sazinājies telefoniski. Tiesa uzskata, ka tas faktiskais apstāklis, ka pieteicējs 2011.gada 6.maijā bija uzaicināts uz Bāriņtiesu atrisināt domstarpības par bērnu ikdienas aizgādību lietā ir pierādīts gan ar *I.A.* liecību, gan ar *R.N.* tiesas sēdē paskaidroto. Bez tā arī no atbildētāja paskaidrojumā minētā, ka pieteicējs Bāriņtiesā nav ieradies *(lietas 1.sējuma 51.lapa)*, var secināt, ka šāds uzaicinājums ir bijis.

[14.3] Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības veidu un apmēru, tiesai jāņem vērā pieteicēja rīcība un līdzatbildība. Konkrētajā gadījumā, tiesas ieskatā, Bāriņtiesas prettiesisko rīcību lielā mērā ar savām darbībām veicinājis pats pieteicējs. Konkrēti, zinot, ka 2011.gada 4.maijā Latvijā ieradīsies *I.A.*, kura vēlēsies satikt savus bērnus un aizvest tos uz Angliju (to savā paskaidrojumā apstiprināja arī pats pieteicējs, *lietas 1.sējuma 143.lapa*), pieteicējs 2011.gada 4.maijā kopā ar bērniem aizbraucis no dzīvesvietas, kā iemeslu norādot ekskursiju pa Latviju un jaunākā bērna *R.S.* dzimšanas dienas svinības. Tomēr no izskatāmās lietas materiāliem nav konstatējams ne tas, ka šāda ekskursija ir bijusi, ne arī tas, ka notikušas *R.S.* dzimšanas dienas svinības. Tātad lietā konstatētie faktiskie apstākļi liecina par pretējo, proti, par to, ka pieteicējs apzināti ar bērniem aizbraucis uz mājām */adrese/*, kuras pēc *G.B.* liecībā norādītā atrodas 700 metrus mežā iekšā *(lietas 2.sējuma 37.lapa)*. Bez tam arī lietā minētais faktiskais apstāklis, ka *P.S.* 2011.gada 8.maijā bija paredzēta piedalīšanās konkursā „Cālis", kam viņa cītīgi gatavojusies, bet pieteicējs kopā ar *E.J.* izlēmuši, ka konkursā viņai nav jāpiedalās, liecina par to, ka pieteicējs nevēlējās, lai *I.A.*, kamēr viņa atrodas Latvijā, satiktu bērnus. Arī jau iepriekš minētā 2011.gada 5.maija telefonsaruna ar *I.A.*, kā arī telefonsaruna ar Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas darbinieci, kurai viņš bērnu atrašanās vietu nosaukt atteicās *(lietas 1.sējuma 147.lapa)*, liecināja par pieteicēja rīcības prettiesiskumu un papildus arī par to, ka bērni, iespējams, atrodas veselībai un pat dzīvībai bīstamos apstākļos.

Bez tam, pie tā, ka pieteicēja morālās ciešanas netika pārtrauktas jau nākošajā dienā, kad viņam vajadzēja ierasties Bāriņtiesā, ir novedusi tieši viņa rīcība, turpinot ciemošanos pie *G.B.* mājās */adrese/*, vēl trīs dienas un mājās atgriežoties tikai svētdien 2011.gada 8.maijā. Pat gadījumā, ja Bāriņtiesas priekšsēdētāja nebūtu nākošajā dienā pieteicēju uzaicinājusi uz Bāriņtiesu atrisināt domstarpības par bērnu ikdienas aizgādību, pieteicējam bija iespēja sākt šīs lietas izskatīšanu jau nākošajā dienā pēc savas iniciatīvas, bet viņš to nedarīja.

[14.4] Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības veidu un apmēru, tiesai jāņem vērā arī citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi. Tādējādi tiesa ņem vērā to, ka bērni pēc bāriņtiesas prettiesiskās faktiskās rīcības netika ievietoti ārpus ģimenes aprūpes iestādē, bet viņus aprūpi turpināja otrs vecāks – māte.

Attiecībā par pieteicēja norādīto, ka viņu dziļi skāris fakts, ka bērni aizvesti no viņu tēvzemes, tiesa norāda, ka pieteicēja izjūtām vai ciešanām, kas sasitītas ar bērnu aizbraukšanu uz Angliju, nav tieša cēloniska sakara ar bāriņtiesas prettiesisko rīcību, bet ar bērnu otra vecāka – *I.A.* rīcību, veicot savu bērnu *P.S.* un *R.S.* aizgādību.

[14.5] Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts) ir norādījis, ka jautājuma izlemšanā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu kā atskaites punkts ir izmantojamas administratīvās lietas Nr.A42034604, Nr.A42292206, Nr.A42397206, Nr.A42241805 un Nr.A42342405, kurās spēkā stājušies Administratīvās apgabaltiesas spriedumi. Ja lietas ir salīdzināmas, tad arī atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam. Ja tiesa atkāpjas no līdzšinējās tiesu prakses, tad tiesai sava nostāja ir jāpamato *(sk., Senāta 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā SKA-104/2010 16.punktu)*. Tātad pēc būtības Senāts ir norādījis, ka gadījumā, ja lieta ir salīdzināma ar tiesu praksē esošu lietu, tad atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam.

Vērtējot atlīdzinājuma apmēru, tiesa salīdzina citus gadījumus ģimenes tiesību jomā Administratīvās apgabaltiesas praksē, kur ir spriests par morālā kaitējuma atlīdzinājumu un kurās spriedums ir stājies spēkā.

1) Lietā Nr.A42174804 iestāde prettiesiski atteicās reģistrēt bērna piedzimšanu. Apgabaltiesa uzlika pienākumu atlīdzināt pieteicējiem morālo kaitējumu Ls 500 apmērā.

2) Lietā Nr.A42514306 iestāde prettiesiski attiecās piešķirt bērnam personas kodu. Apgabaltiesa uzlika pienākumu atlīdzināt pieteicējiem morālo kaitējumu Ls 700 apmērā.

3) Lietā Nr.A42397206 iestāde prettiesiski atņēma pieteicējai bērna aprūpes tiesības. Apgabaltiesa uzlika atbildētājai pienākumu atlīdzināt pieteicējai morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā.

Tātad attiecībā par morālā kaitējuma, kas nodarīts ar bērna aprūpes tiesību nepamatotu atņemšanu, atlīdzinājumu Administratīvā apgabaltiesa lēmusi lietā Nr.A42397206. Minētajā lietā lēmums par aprūpes tiesību atņemšanu pieņemts, nepārliecinoties par saņemtās informācijas, ka māte slikti izturas pret bērnu, patiesumu. Bērns izņemts no mātes ģimenes aprūpes un īslaicīgai aprūpei nodots vecaimātei, ar kuru pieteicējai bija sliktas attiecības un kura pēc mātes domām bērnu dzirdījusi ar baldriāniem. Pēc bērna izņemšanas māte divas dienas nezināja viņa atrašanās vietu, jo vecāmāte ar mazdēlu neuzturējās lēmumā norādītajā dzīvesvietā. Bez tam bērns bija ievietots arī rehabilitācijas centrā un mātei bija ierobežotas tiesības tikties ar dēlu, bet viņai bija zināmas bērna ciešanas, atrodoties šķirtam no ģimenes. Bērns no mātes ģimenes šajā gadījumā bija šķirts 14 dienas (laika posms no 2005.gada 14.decembra līdz 28.decembrim).

Atšķirībā no minētās lietas, konkrētajā gadījumā: 1) Bāriņtiesas faktiskās rīcības motīvs bija pārtraukt pieteicēja prettiesisko rīcību, liedzot bērniem

tikties ar savu māti (Civillikuma 181.panta pirmā daļa), kā arī liedzot *I.A.* satikties ar bērniem, īstenot ikdienas aizgādību un atrisināt domstarpības par bērnu ikdienas aizgādību saskaņā ar Civillikuma 178.[1] pantā noteikto; 2) Bāriņtiesas prettiesiskā rīcība neradīja tiesiskas sekas, bet faktiskas sekas – bērni 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 izņemti no pieteicēja faktiskās aprūpes un pieteicējs šo faktisko aprūpi jau varēja atjaunot nākošajā dienā, bet viņš neko neveica, lai to darītu; 3) bērni pēc izņemšanas no pieteicēja faktiskās aprūpes atradās savas mātes aprūpē, kurā bija pavadījuši lielāko savas dzīves daļu; 4) pieteicējam bija zināms par bērnu atrašanos pie *I.A.* un viņam netika liegta iespēja kontaktēties ar viņiem klātienē vai pa tālruni.

Tādējādi, konkrētajos apstākļos pieteicējam nodarītais morālais kaitējums nav atzīstams par smagu (būtisku) morālo kaitējumu, proti, par tādu, kas būtu atlīdzināms naudā. Par pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma atbilstošu atlīdzinājumu ir atzīstama iestādes rakstveida atvainošanās. Līdz ar to ir pamats uzlikt pienākumu Bāriņtiesai rakstveidā atvainoties pieteicējam par tās prettiesisko faktisko rīcību.

[15] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.pants noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ *(pirmā daļa)*. Aprēķinot mantisko zaudējumu, ņem vērā arī neiegūto peļņu, ja cietušais spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta *(otrā daļa)*. Mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šo izmaksu maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets *(trešā daļa)*. Par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai *(ceturtā daļa)*. Savukārt minētā likuma 11.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem.

No minētajām tiesību normām ir secināms, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, ja zaudējumi, kas pierādīti ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, ir nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku. Tādējādi, lai persona varētu prasīt mantiskā zaudējuma atlīdzinājumu, nepieciešams konstatēt trīs obligātus nosacījumus: 1) valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību; 2) zaudējumus, kas pierādīti ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem; 3) tiešu cēloņsakarību – objektīvu saikni starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, kas pastāv starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu.

Iztrūkstot kaut vienam no obligātajiem nosacījumiem, ir atzīstams, ka personai nav tiesību uz mantiskā zaudējuma atlīdzinājumu.

[16] Tiesa secīgi pārbaudīs, vai izskatāmajā lietā ir konstatējami visi obligātie mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma saņemšanas nosacījumi.

[16.1] Izskatāmajā lietā tiesa Bāriņtiesas faktisko rīcību – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – atzina par prettiesisku, līdz ar to izpildās pirmais sprieduma iepriekšējā punktā minētais nosacījums.

[16.2] Administratīvajā rajona tiesā 2011.gada 5.decembrī saņemti pieteikuma grozījumi, kuros pieteicējs cita starp lūdz uzlikt par pienākumu atlīdzināt viņam arī mantiskos zaudējumus Ls 531,32 apmērā, kā pierādījumus iesniedzot: 1) pasta izdevumu Ls 14,96 apmērā apliecinošās kvītis Nr.0270145, Nr.0177473, Nr.0276629, Nr.0270143, Nr.0180303, Nr.0181441, Nr.0270144 un Nr.0192916 *(lietas 2.sējuma 8.lapa)*; 2) izdevumu, kas saistīti ar kopiju apliecināšanu Ls 0,60 apmērā, apliecinošā kvīts Nr.63077 *(lietas 2.sējuma 7.lapa)*; 3) izdevumu, kas saistīti ar pilnvaras (*G.F.*) sagatavošanu un apliecināšanu Ls 5 apmērā, apliecinošā kvīts Nr.38034 *(lietas 2.sējuma 7.lapa)*; 4) izdevumu, kas saistīti ar zvēresta apliecināšanu pie notāra Ls 15,75, apliecinošā kvīts AM Nr.305144; 5) izdevumu par juridisko palīdzību Ls 270 apliecinošā kvīts CL Nr.77018 un pieņemšanas – nodošanas akts *(lietas 2.sējuma 33. – 35.lapa)*; 6) degvielas izdevumu Ls 89,58 apmērā apliecinošās 2011.gada 7.oktobra, 1.novembra, 2.novembra un 16.decembra maršrutu lapas, pieteicējam piederošā transportlīdzekļa reģistrācijas apliecības un vadītāja apliecības kopijas *(lietas 2.sējuma 9. – 14.lapa)*; 7) izdevumu, kas saistīti ar bērnu atgriešanu no Anglijas Ls 135,43 apmērā, apliecinošā e-sarakste ar Tieslietu ministrijas pārstāvjiem.

Izvērējot pieteicēja iesniegtos pierādījumus, tiesa secina, ka ar tiem ir pierādīti pieteicēja pasta izdevumi Ls 14,96 apmērā, izdevumi, kas saistīti ar kopiju apliecināšanu Ls 0,60 apmērā, izdevumi, kas saistīti ar pilnvaras (*G.F.*) sagatavošanu un apliecināšanu Ls 5 apmērā, izdevumi, kas saistīti ar zvēresta apliecināšanu pie notāra Ls 15,75 un izdevumi par juridisko palīdzību Ls 270 apmērā. Vienlaicīgi tiesa arī secina, ka pieteicējs nav pierādījis degvielas izdevumus Ls 89,58 apmērā un izdevumus, kas saistīti ar bērnu atgriešanu no Anglijas Ls 135,43 apmērā.

Attiecībā par degvielas izdevumiem tiesa norāda, ka pieteicēja noformētās maršruta lapas, kuras parasktījis arī viņa pārstāvis, nav atzīstami par objektīviem pierādījumiem, kas apliecina, ka pieteicējs uz tiesas sēdēm 2011.gada 2.novembrī un 29.decembrī Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā ieradies ar personīgo transportlīdzekli. Tiesas ieskatā, lai degvielas izdevumus atzītu par pierādītiem, nepieciešamā degviela būtu uzpildāma konkrētajā dienā pirms brauciena, atbilstoši plānotā brauciena attālumam, piemēram, Alūksne – Valmiera – Alūksne 285 kilometri. Ja pieņem, ka pieteicēja transportlīdzeklis vidēji patērē 7,5 litrus uz 100 kilometriem, tad, veicot konkrēto attālumu no Alūksnes uz Valmieru un atpakaļ, būtu jāiegādājas aptuveni 22 litrus degvielas. Tomēr pieteicējs šādus pierādījumus nav iesniedzis. Pie tam pieteicējs iesniedzis uzziņas lapu par nokļūšanu uz tiesas sēdi 2011.gada 16.decembrī, kaut gan minētajā datumā paredzētā tiesas sēde jau savlaicīgi tika atlikta uz 29.decembri, par ko pieteicējs bija informēts jau 8.decembrī. Bez tam tiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka arī viņa 2011.gada 7.oktobrī un 1.novembrī sastādītajās maršrutu lapās norādītais – brauciens pēc

bērniem uz lidostu „Rīga" un brauciens uz Vidzemes apgabaltiesas Madonas tiesu namu – nav tiešā cēloņsakarībā ar Bāriņtiesas prettiesisko faktisko rīcību un izskatāmo lietu.

Arī attiecībā par izdevumiem, kas saistīti ar bērnu atgriešanu no Anglijas Ls 135,43 apmērā, tiesa, pirmkārt, norāda, ka e-pastā veiktā sarakste ar Tieslietu ministrijas amatpersonu, kura norādījusi, ka pieteicēja pārstāvjiem jāpārskaita 167,40 mārciņas, nav pierādījums šāda pārskaitījuma esamībai. Šāds pierādījums būtu, piemēram, bankas kvīts par pārskaitījuma veikšanu. Otrkārt, tiesa norāda, ka izdevumi, kas saistīti ar bērnu atgriešanu no Anglijas uz mājām, nav tiešā cēloņsakarībā ar Bāriņtiesas prettiesisko faktisko rīcību.

[16.3] Izvērējot pieteicēja iesniegtos pierādījumus, tiesa tiešu pieteicēja izdevumu cēloņsakarību (objektīvu saikni) ar Bāriņtiesas prettiesisko faktisko rīcību un izskatāmo lietu konstatē sekojošos pieteicēja norādītajos izdevumos: 1) pasta izdevumos Ls 1,03 apmērā, kurus apliecina gan 2011.gada 1.jūlija VAS Latvijas pasta čeks Nr.0276629, gan arī lietai pievienotais pieteicēja iesniegums ar pielikumu un aploksni, kas tiesā saņemti 2011.gada 4.jūlijā *(lietas 1.sējuma 112. – 119.lapa)*; 2) izdevumos, kas saistīti ar pilnvaras (*G.F.*) sagatavošanu un apliecināšanu Ls 5 apmērā, kurus apliecina gan 2011.gada 8.septembra kvīts AG Nr.38034, gan arī lietā esošā 2011.gada 8.septembrī bāriņtiesā sagatavotā un apliecinātā pilnvara, ar kuru pieteicējs pilnvaro pārstāvēt savas intereses cita starp arī jebkurā tiesā *G.F. (lietas 1.sējuma 122.lapa)*; 3) izdevumos par juridisko palīdzību Ls 154 apmērā.

Saistībā ar izdevumiem Ls 154 apmērā, ko tiesa atzīst par pieteicējam atlīdzināmiem, tiesa norāda sekojošo. Ņemot vērā Administratīvā procesa likumā noteikto administratīvās tiesas aktīvo lomu tiesas procesā, pamatoti var uzskatīt, ka administratīvajā procesā tiesības saņemt atlīdzību par juridiskās palīdzības sniegšanu var tikt ierobežotas un tas nebūtu pretrunā ar Satversmes 92. pantu (*sk. Senāta 2007.gada 4.janvāra sprieduma lietā SKA-14/2007 18.punktu)*. Tiesai nav pienākuma pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus, kas radušies, apstrīdot un pārsūdzot administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tiesai likums piešķir plašas tiesības izvērtēt atlīdzināmo zaudējumu apmēru un noteikt nevis pilnīgu, bet gan lietas apstākļiem atbilstīgu atlīdzinājumu. Tādējādi būtu pamatoti Satversmes 92.panta trešo teikumu interpretēt tā, ka tas piešķirtu administratīvajām tiesām tiesības lemt par apmēru, kārtību vai veidu, kādā privātpersona ir tiesīga saņemt atlīdzību par juridiskās palīdzības izdevumiem, kas radušies, vēršoties pret prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku iestādes faktisko rīcību *(sk. Satversmes tiesas 2010.gada 11.jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu 8.punktu)*.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu *(likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2011.gada 30.septembrim)* izmaksas par juridisko palīdzību atlīdzina, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru. Savukārt pašreiz spēkā esošā minētās tiesību normas redakcija noteic, ka izmaksu maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets. Tātad no šīs tiesību normas ir secināms, ka likumdevējs ir vēlējies, lai atlīdzinājuma apmērs tiktu ierobežots. To, ka ne vienmēr izmaksas par juridisko palīdzību ir jāatlīdzina

pilnā apmērā, ir atzinusi arī Satversmes tiesa iepriekš minētajā 2010.gada 11.jūnija lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-11-01, kura 10.punktā tā norādīja, ka tiesai nav pienākuma pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus, kas radušies, apstrīdot un pārsūdzot administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tiesai likums piešķir plašas tiesības izvērtēt atlīdzināmo zaudējumu apmēru un noteikt nevis pilnīgu, bet gan lietas apstākļiem atbilstīgu atlīdzinājumu.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu 2011.gada 8.novembrī izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr.859 „Noteikumi par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru" (turpmāk – Noteikumi Nr.859) saskaņā ar kuriem tiesai ir jālemj, kādā apmērā pieteicējam ir atlīdzināmas izmaksas par juridisko palīdzību.

Ņemot vērā Noteikumos Nr.859 noteiktos juridiskās palīdzības veidus un maksimālos izmaksu apmērus, kā arī pieteicēja iesniegto juridiskās palīdzības veidu un apmēra aprēķinu *(lietas 2.sējuma 34.lapa)*, tiesa par pamatotu atzīst atlīdzinājumu Ls 154 apmērā par: 1) 2011.gada 9.maijā sniegto juridisko konsultāciju saistībā ar lietu Ls 13,50 latu apmērā; 2) par pieteikuma sastādīšanu Administratīvajai rajona tiesai *(lietas 1.sējuma 4. – 10.lapa)* Ls 22,50 apmērā; 3) par pārstāvību 2011.gada 2.novembra un 29.decembra tiesas sēdēs (5 stundas) Ls 100 apmērā; 4) par pieteikuma papildinājumu sastādīšanu *(lietas 2.sējuma 2. un 3.lapa)* Ls 18.

Savukārt par pārējiem pieteicēja norādītajiem juridiskās palīdzības veidiem tiesa norāda sekojošo. Attiecībā par pieņemšanas-nodošanas aktā norādīto iesnieguma sastādīšanu Bāriņtiesai 2011.gada 9.maijā, kas prasījusi 0,5 stundas, tiesa konstatē, ka 2011.gada 9.maijā pieteicējs noformējis Bāriņtiesai adresētu iesniegumu, kas sastāv no diviem teikumiem. Tiesas ieskatā minētā iesnieguma sastādīšanai nav nepieciešama 0,5 stunda un tā sastādīšanas laiks pilnībā ietilpst 2011.gada 9.maijā sniegtās juridiskās konsultācijas laikā, par kuru tiesa noteica atlīdzinājumu Ls 13,50 latu apmērā. Attiecībā par Alūksnes novada domei adresētās sūdzības (2011.gada 9.maijā) sastādīšanu, divu Bāriņtiesai adresēto iesniegumu (2011.gada 18. un 30.maijā) sastādīšanu un pieteikuma sastādīšanu Tieslietu ministrijai tiesa nekonstatē, ka šādu dokumentu sastādīšana bija nepieciešama izskatāmās lietas izlemšanai *(Noteikumu Nr.859 3.5.apakšpunkts)*, līdz ar to šie izdevumi nav atlīdzināmi. Līdzīgi arī pieņemšanas-nodošanas aktā norādītā Administratīvajai rajona tiesai adresētā sūdzība nav noformēta izskatāmās lietas ietvaros, bet citā administratīvajā lietā Nr.A420522011.

Vienlaicīgi tiesa nekonstatē tiešu cēloņsakarību starp Bāriņtiesas prettiesisko rīcību un: 1) pasta izdevumiem Ls 13,93 apmērā, jo no lietā iesniegtajiem VAS Latvijas pasta čekiem, nav konstatējama tieša un objektīva saikne ar konkrēto lietu, pat čeks Nr.0181441, uz kura kā saņēmējs norādīta Administratīvā rajona tiesa izrakstīts par vēstules nosūtīšanu nevis izskatāmajā lietā, bet citā administratīvajā lietā Nr.A420522011; 2) izdevumiem, kas saistīti ar kopiju apliecināšanu Ls 0,60 apmērā, jo no kvīts AF Nr.63077 nav konstatējams, ka pieteicējs apliecinājis dokumentus, kas bija nepieciešami izskatāmās lietas izlemšanai; 3) izdevumu, kas saistīti ar zvēresta apliecināšanu

pie notāra Ls 15,75, jo šāda zvēresta apliecināšana izskatāmajā lietā nebija nepieciešama.

[17] Ņemot vērā sprieduma iepriekšējā punktā minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējam izskatāmās lietas ietvaros atlīdzināmi mantiskie zaudējumi Ls 160,03 apmērā (pasta izdevumi Ls 1,03 + izdevumi par pilnvaras (*G.F.*) sagatavošanu un apliecināšanu Ls 5 + izdevumi par juridisko palīdzību Ls 154). Savukārt pārējā daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu Ls 371,29 (531,32 – 160,03) apmērā, pieteikums ir noraidāms.

[18] Ņemot vērā visu spriedumā iepriekš minēto, tiesa atzīst Bāriņtiesas faktisko rīcību – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes – par prettiesisku, kā morālā kaitējuma atbilstošu atlīdzinājumu noteic iestādes rakstveida atvainošanās, kā arī uzliek par pienākumu Bāriņtiesai atlīdzināt pieteicējam nodarītos mantiskos zaudējumus Ls 160,03 apmērā. Savukārt pārējā daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 3000 apmērā un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu Ls 371,29 apmērā pieteikums ir noraidāms. Līdz ar to pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināms.

[19] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Tiesa konstatē, ka izskatāmajā lietā pieteicējs valsts nodevu samaksājis nebija, līdz ar to tiesa arī nelemj par tās piespriešanu no atbildētāja.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 253.panta piekto daļu, 255.panta trešo daļu, 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt *M.S.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Alūksnes novada bāriņtiesas faktisko rīcību – 2011.gada 6.maijā plkst.2.30 citas bāriņtiesas administratīvajā teritorijā nodrošinot *P.S.* un *R.S.* izņemšanu no *M.S.* ikdienas aprūpes.

Uzlikt par pienākumu Alūksnes novada bāriņtiesai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties *M.S.* par morālo kaitējumu, kas nodarīts ar tās prettiesisko faktisko rīcību.

Uzlikt par pienākumu Alūksnes novada pašvaldībai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt *M.S.* mantiskos zaudējumus Ls 160,03, kas nodarīti ar Alūksnes novada bāriņtiesas prettiesisko faktisko rīcību.

Noraidīt *M.S.* pieteikumu pārējā daļā.

Tiesas spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2012.gada 20.janvārī.

Tiesnesis *(paraksts)* G.Ploriņš

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas

tiesnesis_____G.Ploriņš
Valmierā, 2012.gada 20.janvārī